

Titel: Effekterna av covid-19 på det straffrättsliga samarbetet – analys av Eurojusts operativa arbete

Datum:	14 april 2021
URL:	https://www.eurojust.europa.eu/impact-covid-19-judicial-cooperation-criminal-matters

Redan tidigt vid covid-19-pandemins början visade Eurojusts operativa arbete att rättstillämpare i medlemsstaterna mötte olika hinder vid hanteringen av ärenden angående straffrättsligt samarbete. Dessa hinder uppstod till följd av de åtgärder som medlemsstaterna vidtagit för att bekämpa spridningen av covid-19 och de påverkade alla instrument som vanligen tillämpas på området för rättsligt samarbete. Dessutom skapade de aldrig tidigare skådade sociala förändringar som utlöstes av pandemin nya möjligheter för organiserade kriminella grupper att göra olaglig vinst.

Syftet med denna rapport är att fastställa särskilda hinder vid tillämpningen av de instrument för rättsligt samarbete som används mest till följd av pandemin. I rapporten identifieras dessutom de vanligaste brotten med direkt koppling till pandemin. Rapporten innehåller en beskrivning av Eurojusts roll på detta område och sammanfattningar av bästa praxis. Denna kunskap kommer att gynna rättstillämpare och beslutsfattare i händelse av att det beslutas att återigen vidta extraordinära åtgärder.

Denna rapport kompletterar den gemensamma sammanställningen från Eurojust och det europeiska rättsliga nätverket (EJN) om effekterna av covid-19 på det straffrättsliga samarbetet (1). Denna sammanställning är inriktad på de åtgärder som medlemsstaterna vidtagit för att bekämpa spridningen av viruset och hur dessa har påverkat det rättsliga samarbetet i allmänhet, medan rapporten bygger på en analys av specifika ärenden som registrerats vid Eurojust under perioden april 2020–30 juni 2020.

De viktigaste slutsatserna av denna analys sammanfattas i följande punkter:

1. Mekanismen för den europeiska arresteringsordern fortsatte att fungera, även om åtgärder som vidtogs med anledning av pandemin, såsom stängning av gränser och obligatorisk karantän, samt brist på poliser i hög grad påverkade slutskedet av förfaranden som avsåg en europeisk arresteringsorder, det vill säga det fysiska överlämnandet av den eftersökta personen. De relevanta rättsliga bestämmelserna i artikel 23 i rambeslutet om en europeisk arresteringsorder (nedan kallat *rambeslutet*) (2) tillämpades när det var nödvändigt att skjuta upp överlämnandet. De verkställande myndigheterna vände sig till Eurojust för att få hjälp med att begära kompletterande uppgifter (enligt artikel 15.2 i rambeslutet) i större utsträckning än vanligt. Översändandet av de relevanta framställningarna (inom ramen för både artikel 23 och

(1) Rådets dokument WK 587/2021; sammanfattningen finns att tillgå online (<https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/2021-02/st06178.en21.pdf>).

(2) Rådets rambeslut av den 13 juni 2002 om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna (2002/584/RIIF).

artikel 15.2) via Eurojust gjorde det möjligt för rättstillämparna att få svar i tid så att de kunde gå vidare med förfarandena som avsåg en europeisk arresteringsorder. I synnerhet när det gäller tillämpningen av artikel 23 har Eurojusts tidiga medverkan gjort det möjligt att snabbt komma överens om ett nytt datum för överlämnande.

2. Medlemsstaterna fortsatte att verkställa instrument för utbyte av bevis och genomföra utredningsåtgärder. I vissa fall har dock myndigheterna prioriterat och verkställt framställningar endast i undantagsfall och i fall av allvarlig brottslighet. Detta ledde till förseningar i verkställandet av europeiska utredningsorder och framställningar om ömsesidig rättslig hjälp, särskilt i ärenden som krävde att en person skulle vara fysiskt närvarande (hörande av vittnen eller misstänkta).
3. I början av pandemin vände sig rättstillämpare ofta till Eurojust med sina framställningar om översändande av en europeisk utredningsorder⁽³⁾, en framställan om ömsesidig rättslig hjälp och/eller ett beslut om frysning⁽⁴⁾. Översändandet av dessa framställningar via Eurojust ansågs vara en tillförlitlig metod som möjliggjorde omedelbar återkoppling om inlämnandet och eventuella senare uppdateringar om verkställighet. Denna ökning av antalet framställningar som lämnades in via Eurojust berodde delvis på att de vanliga post- och budtjänsterna i medlemsstaterna var begränsade.
4. Under dessa omständigheter behöver man inrätta en gemensam webbplats för utbyte av de verktyg för rättsligt samarbete som används mest och som inte kräver översändande av papperskopior. Detta är i linje med förberedelserna för genomförandet av systemet för digitalt utbyte av elektroniska bevis (eEDES) som en del av det projekt för digital straffrätt som lanserats av Europeiska kommissionen.
5. De gemensamma utredningsgruppernas arbete påverkades i mycket hög grad av reserestriktioner. I flera ärenden var man tvungna att skjuta upp planerade gemensamma insatsdagar. Förhandlingarna om nya gemensamma utredningsgrupper försenades och de gemensamma utredningsgrupperna inrättades senare. Med tanke på den plötsliga förändringen av omständigheterna för samarbetet inom gemensamma utredningsgrupper ändrade Eurojust sitt finansieringsprogram för de gemensamma utredningsgrupperna och tillhandahöll en säker kommunikationsplattform till medlemmarna i dessa grupper så att de kunde hålla sina möten online.
6. Pandemin utgjorde en möjlighet för organiserade kriminella grupper att utnyttja efterfrågan på specifika artiklar kopplade till nya hygienbestämmelser och de gjorde sig skyldiga till bedrägerier i samband med statsbidrag.

⁽³⁾ Enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/41/EU av den 3 april 2014 om en europeisk utredningsorder på det straffrättsliga området.

⁽⁴⁾ Det instrument som tillämpades var rådets rambeslut 2003/577/RIF av den 22 juli 2003 om verkställighet i Europeiska unionen av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial.

7. Eurojust fortsatte att bedriva sin verksamhet fullt ut trots de restriktioner som tillämpades under pandemin och har aktivt tillhandahållit sina standardtjänster till rättstillämpare i hela EU.

I denna rapport finns en detaljerad förklaring av dessa slutsatser, inklusive specifika exempel kopplade till Eurojusts ärenden och bästa praxis för rättstillämpare.